

JOURNAL OF SOCIAL AND HUMANITIES SCIENCES RESEARCH (JSHSR)

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

ISSN:2459-1149

Article Type
Research Article

Received / Makale Geliş
22.07.2020

Published / Yayımlanma
28.09.2020

 <http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.2035>

 Ulaş AKSOY
Ege Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü (Doktora), İzmir / TÜRKİYE

 Doç. Dr. Mehmet ULUKAN
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Bölümü, Aydın / TÜRKİYE

Citation: Aksoy, U. & Ulukan, M. (2020). Farklı klasmanlardaki futbol hakemlerinin iletişim becerilerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(59), 2731-2738.

FARKLI KLASMANLARDAKİ FUTBOL HAKEMLERİNİN İLETİŞİM BECERİLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ¹

ÖZET

Bu çalışmada, farklı klasmanlarda görev yapan futbol hakemlerinin iletişim beceri düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır.

Çalışma, bir konuya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ve algılarının belirlenmesine yönelik olduğundan, betimsel tarama modelindedir. Araştırmanın evreni, 2018-2019 futbol sezonunda Türkiye’de farklı klasmanlarda görev yapan futbol hakemlerinden, örneklemi ise Aydın ilinde farklı klasmanlarda görev yapan 206 futbol hakeminden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, 9 sorudan oluşan Kişisel Bilgi Formu, 25 sorudan oluşan İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen bulgular, SPSS 23.0 istatistik paket programı ile değerlendirilmiş, anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Araştırma sonucunda, yaşı büyük olan hakemlerin yaşı küçük olanlara göre, eğitim düzeyi yüksek olan hakemlerin eğitim düzeyi düşük olanlara göre, yabancı dil bilen hakemlerin yabancı dil bilmeyenlere göre, iletişim beceri düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Futbol, Futbol Hakemleri, İletişim.

INVESTIGATION OF THE COMMUNICATION SKILLS OF FOOTBALL REFEREE IN DIFFERENT CLASSIFICATIONS ACCORDING TO VARIOUS VARIABLES

ABSTRACT

In this study, it is aimed to investigate the communication skills and self-confidence levels of the football referees who work in different categories according to various variables.

Since the study is aimed at determining the opinions and perceptions of the participants on a subject, it is in the descriptive screening model. The study population, 2018-2019 football season in Turkey in a different classification of those serving football referees, football referees the sample consists of 206 different add those who work in Aydın. As the data collection tool, the Personal Information Form consisting of 9 questions, and the Communication Skills Evaluation Scale consisting of 25 questions were used in the research. The findings were evaluated with SPSS 23.0 statistical package program and the level of significance was accepted as $p < 0.05$.

As a result of the research, it is seen that the referees who have a higher education level have higher communication skills than the ones who have a higher education level compared to the ones who have a low education level, compared to the ones who have a low education level, and those who speak a foreign language do not know a foreign language.

Keywords: Football, Football Referees, Communication.

1. GİRİŞ

Toplum arasında ortaya çıkabilen anlaşmazlık durumlarında çözüm yolu bulan kurumlar vardır. Sportif faaliyetlerde bu görevi yerine getiren kişiler hakemlerdir. Hakemler, spor müsabakalarında ortaya çıkabilecek anlaşmazlıkları, önceden belirlenmiş kurallar ve kendisine verilen yetkiler dahilinde çözüme

¹ Bu çalışma “Farklı Klasmanlarda Görev Yapan Futbol Hakemlerinin İletişim Becerileri ve Özgüven Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi (Aydın İli Örneği) adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

kavuşturan kişilerdir ve müsabakaların adil şekilde sonuçlanmasını sağlayan bir mekanizma durumundadırlar. Hakemin verdiği kararlar nihaidir ve sonuç üzerinde son derece etkili olmaktadır (Yenigün, 1997).

Futbol, oyun kurallarında belirtilen çizgilerle sınırlanmış dikdörtgen şeklinde bir alan içerisinde, galip olan takımın rakip kaleye attığı gollerle belirlendiği bir takım oyunudur (İnal, 2004).

Hakem, müsabakaları düzenleyen kişiler tarafından görevlendirilen ve önceden belirlenmiş oyun kuralları çerçevesinde müsabakaları yöneten, yönettiği müsabaka ile ilgili hazırladığı raporu ilgili mercilere sunan kişidir (Yetim ve Cengiz, 2010).

Pek çok insanın ilgi odağı olan futbolun, önceden belirlenmiş kurallara uygun olarak yönetilmesini sağlamak, bu konuda eğitim almış ve yetkilendirilmiş kişiler olan futbol hakemlerinin görevidir (Sunay, 1992).

Futbol hakemleri aday hakem, il hakemi, bölgesel hakem, C klasman hakemi, B klasman hakemi, A klasman hakemi, süper lig hakemi FIFA hakemi şeklinde kadrolaşmaktadırlar.

Bir futbol hakeminin saha içerisindeki başarısı, iyi bir kural bilgisi ve üstün bir atletik performans ile çok yakından ilgilidir ancak bu meziyetler günümüz modern futbolunda tek başına yeterli değildir. Saha içerisinde karar verme noktasında tek yetkili kişi olan futbol hakemlerinin, başarılı bir müsabaka yönetebilmesi için, farklı meziyetlere sahip olması da gerekmektedir.

Toplumun bir parçası olarak yaşayan ve bu sayede toplumun diğer bireyleriyle ilişki içerisinde olan tüm insanlar, diğer bireylerle iletişim kurmak zorundadır. Yapısı ve yaradılışı gereği toplumsal bir varlık olan insan, tüm canlılar arasında iletişimi en etkili şekilde kullanandır. İletişim, toplum içerisinde ilişkileri sürdürülebilmek, toplumun bir parçası olabilmek için olmazsa olmazlardan biridir (Mısırlı, 2010).

Hem günlük hayatımızda hem de bilimsel çalışmalarda her geçen gün daha yaygın bir şekilde kullanılan iletişim kavramı, Latince’deki “communicato” kavramının karşılığıdır. İletişim, en bilindik anlamıyla, insanların birbirleriyle ilişki kurmasını, anlaşmasını ifade eder (Gökçe, 2006).

Bireylerarası iletişimde en az iki birey bulunmaktadır. Bu bireyler bir takım bilgi ve semboller üretmekte ve bu öğeleri diğerine veya diğerlerine aktarmakta, alınan bilgiler diğerleri tarafından yorumlanmakta ve böylelikle iletişim devam etmektedir (Dökmen, 2004).

Sadece kelimeleri dinlemeye odaklanan kişiler, kelimelerin arkasındaki duyguları kaçırabilirler. Dinleyen kişiler özellikle konuşanın neyi nasıl anlattığına yoğunlaşmalıdırlar. Etkin dinlemede, geri bildirim de son derece önemlidir. Geri bildirim yolu ile kişi karşısındakini anladığını, iletişime açık olduğunu ve bu iletişimi sürdürmek istediğini belli eder (Ulukan, 2012).

Kişiler beden dilini etkili ve yerinde kullanabilirlerse, iletmek istedikleri mesajı son derece net ve açık şekilde karşı tarafa aktarabilirler (Kueh ve Bagul, 2013).

Beden dilinde kişiler jest ve mimiklerini kullanarak karşı tarafa mesajlarını daha etkili bir şekilde iletmeye çalışırlar (Navarro ve Karlins, 2016).

İletişim, kişinin günlük yaşamı içerisinde çevresiyle olan ilişkilerinin temelini oluşturur. Çevresiyle etkili iletişim sağlayabilen bireyler, toplum içerisinde kendilerini ifade etmekte zorlanmazlar, bu kişiler kendinden emin ve kararlı davranışlarıyla hemen dikkat çekerler.

Bir futbol müsabakası sırasında, hakemin futbolculara kendisini doğru olarak anlatabilmesi, bunun yanında futbolcuları da doğru olarak anlayabilmesi, iyi geliştirilmiş iletişim becerileri ile mümkün olacaktır. Bu bağlamda, saha içerisinde tarafsız bir gözle ve kimsenin etkisi altında kalmadan kuralları uygulamakla görevli olan futbol hakemleri, müsabaka süresince oyuncularla ve hakem ekibiyle sürekli bir iletişim ve etkileşim içerisinde bulunmaktadır. Bu durum göz önüne alındığında, futbol hakemlerinin iletişim becerilerinin yüksek olması, onların saha içerisindeki performanslarını doğrudan etkileyebilecek faktörlerdir.

Çalışmada, futbol hakemlerinin iletişim beceri düzeylerinin, sahip oldukları farklı demografik özelliklere göre değişiklik gösterebileceği bununla birlikte futbol hakemlerinin iletişim beceri düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olabileceği hipotezinden yola çıkılmıştır.

Bu amaçla, farklı klasmanlarda görev yapan futbol hakemlerinin iletişim beceri düzeylerinin, hakemlerin yaş, eğitim durumu, hakemlik görev süresi ve yabancı dil bilgisi değişkenlerine göre incelenmesi amaçlanmıştır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Nitel araştırma deseninde, tarama türünde kurgulanan araştırma, iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkileri incelemeyi amaçlayan, ilişkisel tarama modeli özelliklerini taşıyan bir çalışmadır. Bu tür çalışmalarda sebep-sonuç ilişkilerine yönelik kesin çıkarımlarda bulunulması mümkün olmasa bile, olası sebep sonuç ilişkileri ile ilgili faydalı çıkarımlar yapılabilmektedir (Karasar, 2009). Araştırma modeli, söz konusu değişkenler açısından yaş, klasman durumu, eğitim durumu, meslek durumu, hakemlik süresi, lisanslı olarak futbol oynama durumu, yabancı dil bilgisi, medeni durum ve aylık gelir durumu değişkenlerine göre oluşan farklılıklar ele alındığı için karşılaştırmalı ilişkisel tarama modeli özelliklerini de barındırmaktadır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Türkiye’de farklı klasmanlarda görev yapan futbol hakemleri oluşturmaktadır. Araştırma örneklemini, 2018-2019 futbol sezonunda, Aydın ilinde farklı klasmanlarda görev yapan 445 futbol hakemi arasından, rastgele örnekleme metodu ile belirlenmiştir. Ancak veri toplama sürecinde yaşanabilecek olası problemler (Katılımcıların ölçęği gereği gibi doldurmaması, hatalı ya da eksik doldurması vb.) nedeniyle 250 futbol hakemine ulaşılmıştır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama araçları olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen ve 9 maddeden oluşan Kişisel Bilgi Formu, futbol hakemlerinin iletişim beceri düzeylerini belirlemek için Korkut (1996) tarafından geliştirilen ve 25 maddeden oluşan “İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeği” (İBDÖ) kullanılmıştır. Tek alt boyutu bulunan ölçeğin, Cronbach alfa katsayısı 0,89 olarak bulunmuştur. Olumsuz maddesi bulunmayan, 5’li likert tipindeki ölçek “Her Zaman (5), Sıklıkla (4), Bazen (3), Nadiren (2) ve Hiçbir Zaman (1)” olmak üzere derecelendirilmiş seçeneklerden oluşmaktadır. Ölçeklerden elde edilen ortalama puanların yorumlanması, 1.00- 1.80 çok düşük, 1.81-2.60 düşük, 2.61-3.40 orta, 3.41-4.20 yüksek, 4.21-5.00 çok yüksek şeklinde puan aralıklarına göre yapılmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırma verileri, SPSS (Statistical Package For Social Sciences) 23.00 istatistik paket programında analiz edilmiştir.

Farklı klasmanlarda görev yapan futbol hakemlerinin çeşitli değişkenler dikkate alınarak iletişim beceri düzeylerinin gruplar arası karşılaştırılmasında, veriler normal dağılım gösterdiğinden, bağımsız gruplar için t testi (independent samples t-testi), ikiden fazla gruplar arasındaki farklılıklar ve çoklu karşılaştırmalarda tek yönlü varyans analizi (one way anova) kullanılmıştır. Bağımsız ikiden fazla grubun karşılaştırılmasında, gruplar arası anlamlı bir farklılığın olduğu durumlarda, ortaya çıkan bu farklılığın hangi gruplar lehine olduğunu tespit edilmesinde, Post-Hoc testlerinden “Tukey” testinden faydalanılmıştır. Yapılan analizlerde anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir. Yorumlar, tablolar ile desteklenmiştir.

3. BULGULAR

Araştırmaya katılan hakemlere ilişkin sosyo-demografik veriler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Futbol Hakemlerine İlişkin Sosyo-Demografik Veriler

Değişkenler	Değerler	N	%
Yaş	18-21	45	21,4
	22-25	49	23,3
	26-29	37	17,6
	30-33	54	27,6
	34 ve üzeri	21	10,0
Eğitim Durumu	Lise	69	34,8
	Ön lisans	41	19,5
	Lisans	82	39,0
	Lisansüstü	14	6,7
Hakemlik Süresi	1-3 yıl	50	23,8
	4-6 yıl	30	14,3
	7-9 yıl	53	25,2
	10-12 yıl	46	23,8
	13 yıl ve üstü	27	12,9
Yabancı Dil Bilgisi	Evet	122	60,0
	Hayır	84	40,0

Tablo 1’de araştırmaya katılan futbol hakemlerine ait sosyo demografik veriler incelendiğinde futbol hakemlerinin yaş dağılımına göre; %21,4’ünün 18-21 yaş aralığında, %23,3’ünün 22-25 yaş aralığında, %17,6’sının 26-29 yaş aralığında, %27,6’sının 30-33 yaş aralığında, %10’unun 34 yaş ve üzeri yaşta olduğu görülmektedir. Eğitim düzeylerine göre dağılımında; %34,8’inin Lise, %19,5’inin Ön Lisans, %39’unun Lisans, %6,7’sinin Yüksek Lisans ve Doktora mezunu oldukları görülmektedir. Hakemlik sürelerine göre dağılımında %23,8’inin 1-3 yıl, %14,3’ünün 4-6 yıl, %25,2’sinin 7-9 yıl, %23,8’inin 10-12 yıl, %12,9’unun 13 yıl ve üzeri aralığında oldukları görülmektedir. Yabancı dil bilgisine göre dağılımında %60’ının yabancı dil bilgisinin olduğu, %40’ının yabancı dil bilgisinin olmadığı görülmektedir.

Futbol hakemlerinin yaş durumlarına göre iletişim becerilerinin değişip değişmediğinin belirlenmesi için Anova testi yapılmış, analiz sonuçları Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Futbol Hakemlerinin Yaş Durumlarına Göre İletişim Becerileri ANOVA Testi Sonuçları

Yaş	N	\bar{X}	Ss ±	F	p	Tukey
18-21	45	2,26	0,16	50,267	0,00	5-1
22-25	49	2,85	0,73			
26-29	37	3,84	0,39			
30-33	54	3,13	0,79			
34 ve üzeri	21	3,93	0,30			
Toplam	206	3,08	0,81			3-2

(p<0,05)

Tablo 2’de futbol hakemlerinin yaş durumu değişkeni incelendiğinde iletişim beceri düzeyi puanlarına göre; en yüksek ortalama değer 3,93 ile 34 yaş ve üzeri futbol hakemlerine ait olduğu, sonrasında sırasıyla 3,84 ortalama ile 26-29 yaş arası futbol hakemlerinin, 3,13 ortalama ile 30-33 yaş arası futbol hakemlerinin, 2,85 ortalama ile 25-26 yaş futbol hakemlerinin ve son olarak 2,26 ortalama ile 18-21 yaş aralığındaki futbol hakemlerinin geldiği görülmektedir. Futbol hakemlerinin iletişim becerilerinin, yaşları ile aralarında bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan One-Way Anova testi sonuçlarına göre anlamlılık düzeyi (p=0,00) olarak bulunmuş ve anlamlı bir fark olduğu görülmüştür (f=50,267, p<0,05). Bu farklılığın hangi yaş grubundaki futbol hakemleri arasında olduğunu tespit etmek amacıyla, Post Hoc testlerinden Tukey testi kullanılmış, buna göre elde edilen ortalama değerler incelendiğinde 34 yaş ve üzeri futbol hakemlerinin iletişim becerileri düzeyi puan ortalamalarının, 30-33 yaş, 22-25 yaş ve 18-21 yaş aralığındaki futbol hakemlerine göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca 26-29 yaş üstü futbol hakemlerinin iletişim beceri düzeyleri puan ortalamalarının, 18-21 yaş ve 22-25 yaş aralığındaki futbol hakemlerine göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür.

Futbol hakemlerinin eğitim durumlarına göre iletişim becerilerinin değişip değişmediğinin belirlenmesi için Anova testi yapılmış, analiz sonuçları Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3. Futbol Hakemlerinin Eğitim Durumlarına Göre İletişim Becerileri ANOVA Testi Sonuçları

Eğitim Durumu	N	\bar{X}	Ss ±	F	p	Tukey
Lise	69	2,54	0,60			4-1
Ön Lisans	41	2,88	0,74			4-2
Lisans	82	3,50	0,68	40,368	0,00	4-3
Yüksek Lisans-Doktora	14	4,10	0,28			3-1
Toplam	206	3,08	0,81			3-2

(p<0,05)

Tablo 3’de futbol hakemlerinin eğitim durumu değişkeni incelendiğinde iletişim beceri düzeyi puanlarına göre; en yüksek ortalama değer 4,10 ortalama ile yüksek lisans ve doktora mezunu hakemlere, sonrasında sırasıyla 3,50 ortalama ile lisans mezunu, 2,88 ortalama ile ön lisans mezunu, 2,54 ortalama ile lise mezunu hakemlere ait olduğu görülmektedir. Futbol hakemlerinin iletişim becerilerinin, eğitim durumları ile aralarında bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan One-Way Anova testi sonuçlarına göre anlamlılık düzeyi (p=0,00) olarak bulunmuş ve anlamlı bir fark olduğu görülmüştür (f=40,368, p<0,05). Bu farklılığın hangi eğitim durumunda olanlar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla, Post Hoc testlerinden Tukey testi kullanılmış, buna göre ölçekten elde edilen ortalama değerler incelendiğinde Yüksek Lisans-Doktora mezunu olan futbol hakemlerinin iletişim becerileri düzeyi puan ortalamalarının lisans, ön lisans ve lise mezunu futbol hakemlerinin puan ortalamalarına göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu, Lisans mezunu futbol hakemlerinin iletişim becerileri düzeyi puan ortalamalarının ön lisans ve lise mezunu futbol hakemlerinin puan ortalamalarına göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür.

Futbol hakemlerinin hakemlik süresi değişkenine göre iletişim becerilerinin değişip değişmediğinin belirlenmesi için Anova testi yapılmış, analiz sonuçları Tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo 4. Futbol Hakemlerinin Hakemlik Sürelerine Göre İletişim Becerileri ANOVA Testi Sonuçları

Hakemlik Süresi (Yıl)	N	\bar{X}	Ss ±	F	p	Tukey
1-3	50	2,25	0,15			5-1
4-6	30	2,70	0,66			5-2
7-9	53	3,55	0,62	53,481	0,00	5-3
10-12	46	3,19	0,74			5-4
13 Yıl ve Üzeri	27	3,94	0,53			3-1
Toplam	206	3,08	0,81			3-2

(p<0,05)

Tablo 4’de futbol hakemlerinin hakemlik süresi değişkeni incelendiğinde; ölçeğin iletişim beceri düzeyi puanlarına göre; en yüksek ortalama değer 3,94 ortalama ile hakemlik süresi 13 yıl ve üzeri olan futbol hakemlerine, sonrasında sırasıyla 3,55 ortalama ile 7-9 yıl aralığında olan futbol hakemlerine, 3,19 ortalama ile 10-12 yıl aralığında olan futbol hakemlerine, 2,70 ortalama ile 4-6 yıl arası futbol hakemlerine ve son olarak 2,25 ortalama ile 1-3 yıl arası görev yapan futbol hakemlerine ait olduğu görülmüştür. Futbol hakemlerinin iletişim becerilerinin, hakemlik süreleri ile aralarında bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan One-Way Anova testi sonuçlarına göre anlamlılık düzeyi (f=53,481, p=0,00) olarak bulunmuş ve anlamlı bir fark olduğu görülmüştür (p<0,05). Bu farklılığın hangi hakemlik süresinde olanlar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla; Post Hoc testlerinden Tukey testi kullanılmış buna göre ölçekten elde edilen ortalama değerler incelendiğinde, hakemlik süresi 13 yıl ve üzeri olan futbol hakemlerinin iletişim becerileri düzeyi puan ortalamalarının, hakemlik süresi 10-12 yıl, 7-9 yıl, 4-6 yıl ve 1-3 yıl olan futbol hakemlerine göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca hakemlik süresi 7-9 yıl olan futbol hakemlerinin iletişim becerileri düzeyi puan ortalamalarının, hakemlik süresi 1-3 yıl ve 4-6 yıl olan futbol hakemlerine göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür.

Futbol hakemlerinin yabancı dil bilgi durumuna göre, iletişim becerilerinin değişip değişmediğinin belirlenmesi için t-testi yapılmış, analiz sonuçları Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5. Futbol Hakemlerinin Yabancı Dil Bilgi Durumlarına Göre İletişim Becerileri t-Testi Analiz Sonuçları

Yabancı Dil Bilgisi	N	X	Ss±	t	P
Evet	122	3,35	0,81	6,492	0,00
Hayır	84	2,68	0,65		

(p<0,05)

Tablo 5’de futbol hakemlerinin iletişim becerileri puan ortalamaları ile yabancı dil bilgisi değişkenlerine göre yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda (p=0,00), yabancı dil bilgisi olan futbol hakemlerinin lehine anlamlı bir fark görülmüştür (p>0,05).

Bu sonuca göre, yabancı dil bilgisi olan futbol hakemlerinin iletişim becerilerinin (X= 3,35), yabancı dil bilgisi olmayan futbol hakemlerinin iletişim becerilerine (X=2,68) göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, farklı klasmanlarda görev yapan futbol hakemlerinin iletişim beceri düzeyleri ile; hakemlerin yaş, eğitim durumu, hakemlik süresi, yabancı dil bilgisi, değişkenleri puan ortalamalarının gruplar arasında bir farkın ortaya çıkıp çıkmadığı araştırılmış ve elde edilen bulgular literatürde yer alan benzer çalışmalar incelenerek tartışılmıştır.

Araştırmada, futbol hakemlerinin iletişim beceri düzeyleri ile yaş değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan 34 yaş ve üzeri futbol hakemlerinin iletişim becerilerinin, 30-33 yaş, 22-25 yaş ve 18-21 yaş futbol hakemlerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca, 26-29 yaş aralığındaki futbol hakemlerinin iletişim becerilerinin, 22-25 yaş ve 18-21 yaş futbol hakemlerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre futbol hakemlerinin yaşları ilerledikçe iletişim becerilerinin arttığı sonucuna varılmıştır.

Özdayı (2011)’nın yapmış olduğu “Futbol Hakemlerinin Duygusal Zeka ve İletişim Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” konulu benzer bir çalışmada 18-23 yaş arasındaki futbol hakemlerinin iletişim beceri düzeylerinin, 24-29 yaş ile 36 yaş ve üzeri hakemlerin iletişim beceri düzeylerine göre anlamlı oranda düşük olduğu belirtilmiştir.

Uyar (2018)’ın yapmış olduğu “Serbest Zaman Kuruluşlarından Yararlanan Gençlerin Sosyalleşme Düzeyleri ve İletişim Becerilerinin İncelenmesi” konulu çalışmada, 17-20, 21-24, 25-28 yaş grubunda yer alan gençlerin, 13-16 yaş grubunda yer alan gençlere göre iletişim becerilerinin anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sonuç, çalışmamızı destekler niteliktedir.

Araştırmaya katılan futbol hakemlerinin, iletişim beceri düzeyleri ile eğitim durumu değişkenleri arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan yüksek lisans, doktora mezunu futbol hakemlerinin iletişim becerilerinin, lisans, ön lisans ve lise mezunu hakemlere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca lisans mezunu futbol hakemlerinin iletişim becerilerinin, ön lisans ve lise mezunlarına göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuçlardan, futbol hakemlerinin eğitim düzeyleri arttıkça, iletişim becerilerinin arttığı görülmektedir.

Tekeli (2018) tarafından yapılan “Elit düzey kadın ve erkek voleybolcular ile basketbolcuların iletişim becerileri” konulu çalışmada, ön lisans mezunu sporcuların iletişim beceri puanları ile lisans mezunu sporcuların iletişim beceri puanları arasında, ön lisans mezunu sporcular lehine anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Yine aynı şekilde, lisansüstü sporcuların iletişim beceri puanları ile lisans mezunu sporcuları iletişim beceri puanları arasında, lisansüstü eğitim görmüş sporcular lehine anlamlı bir fark olduğu sonucuna varılmıştır. Elde edilen bu sonuçlar, çalışmada bulduğumuz, futbol hakemlerinin eğitim düzeyleri arttıkça, iletişim beceri düzeyleri de artmaktadır sonucunu destekler niteliktedir.

Araştırmaya katılan futbol hakemlerinin, iletişim beceri düzeyleri ile hakemlik yılı değişkenleri arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan futbol hakemlerinden, hakemlik süresi 13 yıl ve üzeri olan futbol hakemlerinin iletişim becerilerinin, hakemlik süresi 1-3, 4-6, 7-9, 10-12 yıl olan hakemlere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu, hakemlik süresi 7-9 yıl olan hakemlerin iletişim becerilerinin, hakemlik süresi 1-3 ve 4-6 yıl aralığında olan hakemlere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür.

Çalışkan (2018) tarafından yapılan “Sınıf öğretmenlerinin iletişim becerilerinin incelenmesi” konulu araştırmada, sınıf öğretmenlerinin iletişim becerilerinin, kıdem değişkeni açısından anlamlı olarak farklılık gösterdiği belirtilmiştir. Aynı şekilde Boldurmaz (2000) “İlköğretim okullarındaki sınıf yönetimi süreçlerinin değerlendirilmesi” çalışmasında, deneyimli öğretmenlerin genç öğretmenlere göre iletişim becerilerini kullanmada daha rahat ve hazırlıklı olduğu sonucuna varmıştır.

Araştırmaya katılan futbol hakemlerinin, iletişim beceri düzeyleri ile yabancı dil bilgisi değişkenleri incelendiğinde, yabancı dil bilgisi olan hakemler lehine anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Bu sonuca göre, yabancı dil bilgisi olan futbol hakemlerinin iletişim becerilerinin, yabancı dil bilgisi olmayan futbol hakemlerinin iletişim becerilerine göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan futbol hakemlerinin, iletişim beceri düzeyleri ile medeni durum değişkenleri incelendiğinde, bekar olan futbol hakemleri lehine anlamlı bir fark olduğu görülmüştür.

Türkiye Futbol Federasyonu tarafından yayınlanan Merkez Hakem Kurulu Talimatına göre (Ocak 2016) “Durumlarını belgelemek koşulu ile Milli Takımlarda oynamış futbolcular veya Profesyonel Liglerde en az 2 sezon oynamış lisanslı futbolcular için hakemliğe giriş ve klasmanlar arası geçişlerde yaş sınırı dikkate alınmaz. Bu futbolcularda klasman terfilerinde hakemlik süresi şartı aranmaz ve Aday Hakem Kursunda başarılı olanlar bir sezon İl Hakemi olarak görev yaptıktan sonra, MHK uygun gördüğü takdirde CHK kadrosuna dahil edilebilir. Sürelerin belirlenmesinde TFF kayıtları esastır” ibaresi yer almaktadır ve bu madde ile hakemliğe giriş şartlarında daha önce lisanslı olarak futbol oynamış kişilere, hakemliğe giriş ve klasman yükselmelerinde öncelik sağlanmıştır.

Pek çok insan tarafından ilgiyle takip edilen futbol müsabakalarında, karar verme yetkisini tek başına elinde bulunduran futbol hakemlerinin, oyunun ne denli önemli bir parçası olduğu ortadadır. Bir futbol müsabakasının önceden belirlenmiş kurallar çerçevesinde oynanarak, adil şekilde sonuçlanması, saha içerisindeki hakemin oyun kuralları bilgisi ve sahip olduğu iletişim becerileri ile yakından ilgilidir. İletişim becerileri gelişmiş kişiler, toplum içerisinde kendilerini kolayca ifade edebilirler. Saha içerisinde tarafsız bir gözle, kimsenin etkisi altında kalmadan kuralları uygulamakla görevli olan futbol hakemlerinin, müsabaka süresince oyuncularla ve hakem ekibiyle sürekli bir iletişim ve etkileşim içerisinde buldukları da göz önüne alındığında, futbol hakemlerinin iletişim beceri düzeylerinin yüksek olması, onların saha içerisindeki performanslarını etkileyen önemli etmenlerdendir.

Farklı klasmanlarda görev yapan futbol hakemlerinin, iletişim beceri düzeylerinin, sahip oldukları sosyo-demografik özelliklere göre değişebileceği hipotezinden yola çıkılarak yapılan bu çalışmanın sonucunda; farklı klasmanlarda görev yapan futbol hakemlerinin iletişim beceri düzeylerinin; hakemlerin yaş, eğitim durumu, hakemlik süresi, yabancı dil bilgisi, durumlarına göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür. Araştırma sonucunda yaş büyük, eğitim düzeyi yüksek, hakemlik görevi süresi uzun, yabancı dil bilen hakemlerin iletişim beceri düzeylerinin; yaş küçük, eğitim düzeyi düşük, hakemlik süresi kısa, yabancı dil bilmeyen futbol hakemlerine göre daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Bilime katkı sunmak amacı ile gelecekte yapılacak olan araştırmalara katkı sağlamak düşüncesi ile sunulabilecek öneriler; İletişim becerileri yeterli düzeyde olmadığı tespit edilen futbol hakemlerine, alanında uzman kişiler tarafından iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik eğitimler verilebilir. İl hakem kurulları tarafından, futbol hakemi olmak için başvuran adaylara uygulanan mülakat, yazılı sınav ve atletik testlerin yanında, iletişim becerilerinin tespit edilmesine yönelik testler de uygulanabilir. Farklı spor branşlarında görev yapan hakemlerle, futbol hakemlerinin iletişim becerileri düzeyleri incelenebilir. Araştırmanın farklı ve daha büyük örneklemelerde yenilenmesinin, konu hakkındaki bilgilerin gelişmesine ve genellemeler yapılabilmesine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- BOLDURMAZ, A. (2000). *İlköğretim okullarındaki sınıf yönetimi süreçlerinin değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İzmir.
- ÇALIŞKAN, N. (2018). *Sınıf öğretmenlerinin iletişim becerilerinin incelenmesi: bir meta analiz çalışması*. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Temel Eğitim Anabilim Dalı, Sınıf Eğitimi Bilim Dalı, Elazığ.
- DÖKMEN, Ü.(2004). *Sanatta ve günlük yaşamda iletişim çatışmaları ve empati*. İstanbul: Sistem Yayıncılık ve Mat. Sanayi Ticaret AŞ.
- GÖKÇE, O. (2006). *İletişim bilimi: İnsan ilişkilerinin anatomisi*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- İNAL, A.N. (2004). *Futbolda eğitim ve öğretim*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- KARASAR, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- KUEH, S. & BAGUL, A. H. (2013). The Effects of Nonverbal Communication of Hotel. *IRACST International Journal of Research in Management & Technology*, 3(4), 126-135.
- MISIRLI, İ. (2010). *Genel iletişim-ilkeler, yöntemler, teknikler*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- NAVARRO, J. & KARLINS M. (2016). *Beden dili*. (T. Taftaf, Çev.), İstanbul: Alfa Yayınları.
- ÖZDAYI, N. (2011). *Futbol hakemlerinin duygusal zeka ve iletişim beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Gaziantep.
- SUNAY, H. (1992). Ankara bölgesi futbol hakemlerinin hakemliğe yönelmelerine etki eden motivasyonel etkenler üzerine bir araştırma. *Hacettepe Üniversitesi, Futbol Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 2, 18-23.
- TEKELİ, Ö. (2018). *Elit düzey kadın ve erkek voleybolcular ile basketbolcuların iletişim becerilerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Balıkesir.
- ULUKAN, H. (2012). *İletişim becerilerinin takım ve bireysel sporculara olan etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.
- UYAR, M. (2018). *Serbest zaman kuruluşlarından yararlanan gençlerin sosyalleşme düzeyleri ve iletişim becerilerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rekreasyon Yönetimi Anabilim Dalı, Konya.
- YENİGÜN, H. S. (1997). *Amatör futbolcuların sosyo-ekonomik durumlarının araştırılması*. Bitirme Tezi, Ege Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, İzmir.
- YETİM, A. & CENGİZ, R. (2010). *İletişim ve spor*. Ankara: Berikan Yayınevi.